

Bokmeldinger

Arabisk statsreligion. Det politiske og sosiale islam i Nord-Afrika og Midt-Østen. Av Åge Holter. Gyldendal Norsk forlag, Oslo 1976. 250 s. Kr. 55,00 (heftet).

Undertegnede var i åtte år generalsekretær i Den norske Muhammedanermisjon, og satte meg i de årene inn i islams historie og egenart og i de problemer som dette forsømte misjonsfelt representerer. Jeg har i de senere årene prøvd å komplettere mine kunnskaper om og min innsikt i dette fascinerende tema. Jeg har også sett litt til hvordan muslimes religiøse liv utfolder seg i ulike deler av verden. Tross denne bakgrunn kjenner jeg meg ikke virkelig kompetent til å melde den foreliggende bok slik som den åpenbart fortjener. Det er flere årsaker til dette. For det første er mine islamstudier begrenset til de religionsvitenskapelige og misjonsvitenskapelige aspekter, mens det her dreier seg om kombinert politikk og sosiale strukturer. Og for det annet kjenner jeg, som en konsekvens av det første, bare en mindre del av det kilde-materiale og den omfattende litteratur som her er brukt. Endelig kjenner jeg ikke ved selvsyn de muslimske stater som undersøkelsen dreier seg om.

Åge Holter derimot sitter inne med spesialkunnskaper om sitt tema, bygget på studieopphold og utstrakt lesning, som neppe noen i dette land. Og i denne boken får vi da del i hans viten. Det ligger en enorm arbeidsinnsats bak denne bok. Her presenteres en imponere-

rende detaljrikdom, og her trekkes linjer. Pedagogen Holter forneker seg heller ikke. Komposisjonen er enkel og oversiktlig, tross detaljmassen. De seks kapitlene behandler følgende temaer: Etter et livlig innledningskapittel, «*Islam er religion og stat*» følger bokens lengste kapittel, en detaljert oversikt over *Islam i de arabiske konstitusjoner*.

Ordet *arabisk* er langt fra entydig og er her snarere politisk, lingvistisk og religiøst å forstå enn regionalt-geografisk. Dette kapittelet er det rene oppslagsverket. De neste kapitlene *Islam i arabisk sosialisme* og *Samfunn og familie under islams lov* gir også mange interessante opplysninger. Det siste kapittelet, *Kultur i politisk kontekst* er ganske kortfattet. Som et tillegg kommer et «Sluttord»: *Arabisk statsreligion - igår og idag, og imorgen?* Her samles mange tråder og stilles spørsmål som forf., naturlig nok, ikke har svar på. - Meget nyttig er en liste over «noen arabiske nøkkelord.»

Så meget er lett å se: Her har Holter gjort et særdeles verdifullt arbeid, nyttig både for politisk interesserte og for misjonsforskere. Hva jeg ytterligere kunne ha ønsket, var en konkret påvisning av de vanskeligheter som den misjonerende kirke møter i mange araberland, tross bestemmelser i konstitusjonene. Jeg skulle også gjerne ha sett en mer presis distinksjon mellom begrepet *religionsfrihet* slik f. eks. FN's menneskerettserklæring § 18 osv. tolker ordet, og *trofrihet* [kultusfrihet] enn det som er gjen-

nomført i boken. På s. 207 ville jeg ha foretrukket den siste betegnelsen frem for den som forf. bruker: «I alle arabiske konstitusjoner som har lovfestet islam som statsreligion, fins en erklæring som skal sikre borgerne full religionsfrihet.» - Jeg synes også det er for sterkt sagt når forf. s. 110 sier: «Men islam har egentlig aldri hatt noe syn på (for?) troens indre liv og individets personlige forhold til Gud.» Derimot er fortsettelsen uimotsigelig riktig: «Den har alltid lagt vekt på religionens sosiale funksjon.» Og i rettferdighetens navn bør det understrekes at forf. også har mer nyanserte synspunkter på muslimsk fromhetsliv: «Naturligvis har islam, som de andre høyere religioner, en forkynnelse om de rene hjerters og de gode viljers verdi over alle ytre former» (s. 205). Alt i alt: Åge Holter har med denne boken utført en bragd som det står respekt av.

Nils E. Bloch-Hoell

Kristus frigjør og forener. Fra Kirkenes Verdenråds møte i Nairobi 1975. Red. Trond Bakkevig. Aschehoug forlag, Oslo 1975. 165 s. Kr. 34,00.

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke har en viktig informasjonsoppgave. Det var rådets (eller instituttets) første sekretær, Henrik Hauge som tok opp denne oppgaven, med de ytterst beskjedne midler som den gang sto til rådighet. Hauge brukte både dagspressen, NRK og informasjonsbladet *Mellomkirkelig nytt*, og sendte ut en publikasjon om et økumenisk stormøte, et lite hefte om LVF's generalforsamling i Minneapolis i

1957, som forresten hadde samme motto som Nairobi, noe KV's ledelse åpenbart hadde glemt. Den neste sekretæren, Enok Ådnøy førte dette videre. Og så kom den nåværende generalsekretæren Gunnar Stålsett, som er en av vår kirkes dyktigste og flittigste public relation menn, særlig når det gjelder bruk av massemedia. Men bøker blir også brukt, leilighetsvis, slik som nå denne boken om Nairobi.

Er redaksjonsarbeidet godt utført? Det kan diskuteres. Ca. halvparten av stoffet består av kommentarstoff. Det leverer lite plass til dokumentasjon. Vi får således ikke med oss noen av møtets anbefalinger og resolusjoner, og må også savne Nairobi-møtets, noe konturløse, «budskap». Vi mangler dessuten en oversikt over valgene ved Nairobi 1975. Dette er å beklage. På den annen side er de norske kommentarene, og den journalistiske skildringen av møtet absolutt interessante, og de gir langt på vei en erstatning for et utførlig referat av diskusjonsinnlegg og seksjonsarbeidet. Dessuten må det vel sies at den norske situasjonen krever kommentar til økumeniske tekster og begivenheter.

Trykkfeil er nesten uunngåelig, og det er neppe flere av dem i denne boken enn det som er vanlig. Men et par steder er det blitt meningsforstyrrende setterfeil. Det er dessverre slik at moderne maskinsetting gjør korrekturlesning til en nær håpløs oppgave. Ellers presenterer den norske Nairobi-boken seg som en pen og hendig trykksak. Noen mannjevning mellom kommentarene skal ikke foretas. Men det må være tillatt å nevne spesielt Stålsetts kyndige innledningsartik-

kel *Uppsala-Nairobi*. Den gir på noen få sider en meget nyttig innføring til Nairobi-møtet. Det andre bidraget som skiller seg ut er Per Lønnings. Her er det mindre av referat fra seksjonsarbeidet og mer av teologisk perspektivrefleksjon enn i boken forøvrig, selv om alle bidragene inkluderer evaluering. Dette er ikke så merkelig ettersom Lønning var delegasjonens økumeniske veteran. Som helhet gir boken et utmerket bilde av både Nairobi-møtet og den sterke norske delegasjonens energiske innsats og konservative grunnholdning.

Nils E. Bloch-Hoell

Økumenikk - fakta og meninger.
Av Nils E. Bloch-Hoell. Land og Kirke/Gyldendal Forlag 1976. 167 s. Kr. 65.00 (heftet).

Ut fra sitt inngående kjennskap til de mellomkirkelige bestrebelsler gjør professor Bloch-Hoell i denne bok på en instruktiv måte rede for økumenikkens idé, historie og fremtredelsesformer i vår tid, og videre for den utfordring den representerer til kirkene, og de problemer den reiser for disse. Synet på nattverdfellesskap, forholdet til Kirkenes Verdensråd og arbeidet for et Norsk Kristent Fellestråd vies spesiell oppmerksomhet. Formålet med boken er ifølge forordet å formidle saklig informasjon, men også å vekke til forståelse for og aktiv deltagelse i virksomheten for at Kristi kirke må manifestere seg i verden som den ene kirke den etter sin idé er. «Kirkens enhet angår evangeliets troverdighet og kirkens fulle mulighet til misjon i ord og handling.»

Bloch-Hoell er en uredde og

energisk forkjemper for såvel «yt-re» som «indre» økumenikk. Hans bok bør bli obligatorisk lesning for alle som interesserer seg for mellomkirkelige spørsmål, og ganske særlig for dem som føler seg kalt til å uttale seg om disse, - det være seg i dagspressen, i kirkelige fora eller i andre sammenhenger. Som luthersk teolog understreker forf. sterkt at arbeidet for enheten må ha et kirkelig fortegn, dvs. at det må bygge på og bli bestemt av de objektive realiteter som heter Ord og sakrament. En økumenisk virksomhet av blott og bar subjektiv type, er utilstrekkelig, hevder han.

Den personlige overbevisning og det levende engasjement boken er båret av, er i seg selv en inspirasjon. Skal vi komme ut av den frykt, forsiktighet og anti-holdning (særlig med henblikk på Kirkenes Verdensråd), som til nå har karakterisert økumenikken i Norge, er det nettopp *visjon og vilje* som må til. *Diskusjon* har det vært nok av.

Etter vår mening ville boken ha vunnet på å ha fått et mer enhetlig preg. I noen kapitler er henvisningene anført i teksten, i andre i noter. Noen kapitler oppgir litteratur resp. kilder, andre ikke. Det finnes ikke så få gjentakelser. Under korrekturlesningen (?) er beklageligvis de to siste noter i kapitlet om de konservative evangeliske falt ut. Den evangeliske allianse er på et par steder blitt til Den kristne allianse. Og kan det uten videre forutsettes at leserne er klar over at det med forkortelsen NOTM siktes til Norsk Tidsskrift for Misjon? Forf. kan imidlertid trøste seg med at den absolutt feilfrie bok ennå ikke er utgitt!

O. G. Myklebust